מורשת חיל הקשר והתקשוב

1

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

דבר קשר"פ

תא"ל אייל זלינגר, קצין הקשר והתקשוב הראשי

קציני וחיילי חיל הקשר והתקשוב,
כמידי שנה נחגוג את חג הפסח, חג החירות בי"ד בניסן תשע"ה הבא עלינו לטובה.
גם השנה בקריאת ההגדה נדגיש ונציין את החובה המוטלת עלינו "והגדת לבנך"- הציווי "והגדת לבינך" מסמל את הנחלת המסורת ושימור הזיכרון הלאומי.
העברת סיפור יציאת מצרים דרך קריאת ההגדה
בליל הסדר ממחישה את מימוש צו זה.
ההגדה של פסח משתפת את בני המשפחה,
ובמיוחד מכוונת לבני הדור הצעיר.
באופן כללי מסמן הציווי "והגדת לבנך" את החובה
ואת האחריות בחינוך דור ההמשך.
במהלך חודש ניסן נציין השנה, את יום הזיכרון לשואה ולגבורה.
השנים החולפות משכיחות את שהיה, הניצולים הולכים לעולמם, יותר ויותר נשמעים קולות המטילים ספק ומכחישים בכל פה את הזוועות.
חובה עלינו לשמוע, להקריא, להפנים ולספר, ולהשמיע קול שישמע עד סוף הדורות, בכדי שאיש לא יטיל ספק.

קציני וחיילי החיל!
בה' באייר תשע"ה תמלאנה 67 שנים להכרזת דוד בן גוריון על הקמת המדינה – הוא יום העצמאות.
יום קודם לכן, נתייחד עם זכרם של חללי מערכות ישראל ובהם 567 חללי חיל הקשר והתקשוב שחרפו נפשם במלחמות על תקומת ישראל.
עצמאותה של מדינת ישראל אינה דבר מובן מאליו.
אויבינו הסובבים אותנו, מאז הכרזת עצמאותנו, אינם משלימים עם קיומנו כעם ואומה.
מלחמת הקיום עוד בעיצומה ורק מדינה חזקה בעוצמות נפשיות, ואמונה בצדקת דרכינו, בכוחנו הצבאי, הכלכלי, התרבותי, והחברתי יביאו לביסוס אחיזתנו בארצנו המובטחת.
החודש ימלאו 12 שנים להקמת אגף הקשר והתקשוב.
ההישגים הרבים שבאו לידי ביטוי, ניכרים היטב בשטח ובמיוחד במבצע "צוק איתן", במסגרתו נעשה שימוש במערכות תקשוב מתקדמות , המביאות לידי ביטוי שילוביות וקישוריות בין כלל החילות (אוויר, ים, יבשה ואמ"ן) ואפשרו למפקדים לנוע בשטח עם כוחותיהם תוך קבלת מודיעין בזמן אמת.
דבר שאפשר, שליטה ובקרה על הכוחות,
תוך סגירת מעגלי אש בצורה מהירה ומדויקת.
אל לנו לנוח על זרי הדפנה אלא להמשיך ולהשתפר, לייעל ולקדם את התחומים החשובים עליהם אנו מופקדים כחלק מהיותנו חיילי צה"ל ואזרחי מדינת ישראל.

חג חירות ועצמאות שמח,
תא"ל אייל זלינגר,
קצין הקשר והתקשוב הראשי

2

מורשת חיל הקשר והתקשוב

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

12 שנה להקמת אגף הקשר והתקשוב

החודש לפני 12 שנה ב-3.3.2003 הוקם אגף הקשר והתקשוב בראשות האלוף חקי הראל.
זוהי אבן דרך בהיסטוריית החיל שכן מאורע כמו הקמת אגף חדש במטה הכללי הינו דבר שקורה לעיתים רחוקות.
אגף הקשר והתקשוב הוקם על יסודות חיל הקשר, האלקטרוניקה והמחשבים, בדומה לאמ"ן, חיל האוויר וחיל הים, אגף התקשוב אמון על בניין הכוח והפעלתו.
האגף בנוי משתי מסגרות כאשר בראש כל אחת מהן עומד קצין בדרגת תת אלוף: קשר"ר- קצין הקשר והתקשוב ראשי- תא"ל אייל זלינגר, ומפקד היחידה לתקשוב ולטכנולוגיית המידע (לוטם) תא"ל דני ברן.
עד להקמת אגף הקשר והתקשוב, סמכויותיו היו בעיקר תחת אגף המבצעים במטכ"ל.
עם התפתחות וגדילת המורכבות של המערך התקשובי והטכנולוגיה בצה"ל, היה צורך בריכוז של מאמצי התכנון והנחיות הפעילות וסדר העדיפות התקשובית בצה"ל.
הקמתו של האגף במטה הכללי, דבר הקורה לעיתים רחוקות, שייעודו עיסוק בנושא התקשוב, הייתה ביטוי לדגש ששם צה"ל על מחשוב, תקשורת נתונים, ועל שליטה ובקרה, לאחר עבודת מטה שנעשתה על ידי הרמטכ"ל – רא"ל בני גנץ בהיותו מפקד גייס בפיקוד צפון.
שנעשתה על ידי הרמטכ"ל – רא"ל בני גנץ בהיותו מפקד גייס בפיקוד צפון.
בדצמבר 2005 החליט הרמטכ"ל רא"ל דן חלוץ להעביר את הכפיפות של חיל הקשר והתקשוב
מאגף הקשר תקשוב לזרוע היבשה, כחלק משינוי ארגוני כולל בצה"ל, שבמסגרתו הועברו גם חילות אחרים לזרוע היבשה. מלחמת לבנון השנייה הייתה המלחמה הראשונה שבה נטל חלק אגף הקשר והתקשוב.
בתחילת שנת 2008 החזיר הרמטכ"ל,
רא"ל גבי אשכנזי, את חיל הקשר והתקשוב לאגף הקשר והתקשוב.

אגף הקשר והתקשוב נמצא בליבת העשייה הצבאית בתחומי התוכנה, הקשר והטכנולוגיה, המוצאת את ביטויה באופן בולט בשני העשורים האחרונים, נוכח כניסת הטכנולוגיה והמחשוב בצורה נרחבת לפעילות הצבאית. משימות האגף, מעבר לנושאי הקשר הקלאסי, הם טכנולוגיה, מחשוב, הגנה בסייבר והצפנה. האגף הינו הצעיר מבין אגפי המטכ"ל ואנשיו פועלים לשמור על עליונות טכנולוגית בעולם התוכנה והמחשוב. ביולי 2013 החל התהליך המרכזי להעתקת יחידות אגף הקשר והתקשוב ממקומם במרכז הארץ אל אזור באר שבע במסגרת התוכנית הלאומית של עלית צה"ל לנגב.

מורשת חיל הקשר והתקשוב

3

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

היכן הכל התחיל..

יוני דואר במאה הששים, ב"הגנה" בפה"ל ובחיל הקשר

יונת דואר הינה יונה המשמשת להעברת מסרים.
השימוש ביוני הדואר להעברת מידע ומסרים התבסס על העיקרון שרצונה הטבעי של היונה תמיד יהיה לעוף חזרה אל ביתה, אל השובך שלה, בדרך הקצרה ביותר וכשהיא מונחית ע"י חוש טבעי.
דואר היונים יכול לפעול רק כאשר השולח מחזיק את היונים של המקבל.
יונת דואר מאומנת ומאולפת יכולה לעוף עד לטווח של 1000 ק"מ, במהירות של 70 קמ"ש,
ולגמור מרחק של כ-750 ק"מ ביום.
התשדורות שהועברו ע"י יוני הדואר נכתבו על נייר דקיק אשר הוכנסו לתוך גליל קטן (=טוטף)
והוצמדו לרגלי היונים.
תשדורות אלו כונו בתקופת ה"הגנה"
בשם "יונוגרמה" (מלשון טלגרמה – מברק).
השימוש הראשון ביונת דואר כאמצעי קשר,
נעשה, כאמור, בתקופת התנ"ך ע"י נוח, במטרה לקבל מידע על המבול.
מאז, המשיכה היונה לשמש כאמצעי קשר להעברת מידע בתקופות השונות החל מימי הביניים, העת החדשה ועד לתחילת שנות החמישים
של המאה העשרים ובשירות הקשר ב"הגנה" ובצה"ל.
במהלך המאה העשרים נעשה השימוש ביוני דואר במלחמות העולם הראשונה והשנייה.
במלחמת העולם הראשונה הומצא מנשא מיוחד ע"י אזרח צרפתי – "השובך הנודד" / "השובך הקרבי" ונעשה בו שימוש רב.
במלחמה זו יון הדואר ששמו היה שר אמי עוטר "בצלב המלחמה" על העברת 12 הודעות על אף היותו פצוע, זאת בנוסף להנצחתו במחיאון המודיעין בוושינגטון.
כמו כן, באותה מלחמה, יוני הדואר היוו את הגורם המקשר בין הטנקים למפקדות, זאת בעת הישארות מאחוריי קווי אויב, למרות תנאי המחייה הקשים ליונים בתוך הטנק, ביניהם חום, חוסר אוורור, ורעשי מנוע.

כמעט עשרים שנה לאחר מכן, במלחמת העולם השנייה, נעשה שימוש נרחב ביוני הדואר באמצעות שירותי הריגול הבריטיים הצרפתיים.
אנשי קומנדו וסוכני ביון הוצנחו בעורף האויב עם מנשאי יונים ואלה שיגרו מסרים ממקום ימצאם.
בנוסף ליוני הדואר, הופעלו ע"י חיל האוויר הבריטי גם עופות דורסים במטרה ליירט יוני דואר גרמניות שנחשדו בנשיאת מסרים מודיעיניים.

קשר היונים היווה את אחד מאמצעי הקשר "בשירות הקשר" של ה"הגנה".
"נושאי הדגל" בתחום יוני הדואר היו ד"ר צבי לוין (צ'רלי), ואברהם עץ הדר, שהיה אחראי על ניסוי השכנוע לרכישת יוני דואר לשירות הקשר ב"הגנה".
הניסוי הוצג בפני צמרת הפיקוד של ה"הגנה"
וכלל הפרחת יונת דואר עם טוטף ויונוגרמה בתוכו מבית הוועד הפועל תל אביב שהגיעה בשלום לשובך בירושלים.
בעקבות הצלחת הניסוי המליצו מפקדי ה"הגנה" הבכירים כי כדאי לרכוש יוני דואר וכך נעשה:
בן גוריון הקציב 75 לירות ארצישראליות ושלח את עץ הדר לבלגיה לרכוש יונים.
עץ הדר השיג את סכומי הכסף הדרושים ורכש 144 יונים אשר הביאם עמו ארצה.
היונים טופלו על ידו ושהו בשובך בירושלים.
לאחריו, הוקם גם שובך בתל אביב על גג ביתו צבי לוין וטופלו על ידו.
כמו כן, הוקמו שובכים נוספים בערים שונות ביניהן קריית חיים וגבעת ברנר.
מכאן ואילך, גדל השימוש ביונים לקשר, בעיקרו בין ישובים, בפעולות ה"הגנה", במסעות הפלמ"ח ועד לשימוש מבצעי במלחמת העצמאות ובראשית צה"ל.
שימוש נפוץ ביותר, נעשה במהלך מלחמת העצמאות בשיירת יחיעם המפורסמת.
לשיירת היו 14 יונים מאולפות שמצאו את מותן ביחד עם ארבעים ושבעה חללי השיירה בצומת כברי בעת עלייתם לקיבוץ הנצור ב-27 למרץ 1948.

מורשת חיל הקשר
ו ה ת ק ש ו ב

4

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

היכן הכל התחיל..

יוניי זואר במאה העשרים, ב"הגנה"
בצה"ל ובחיל הקשר

מכאן ואילך, גדל השימוש ביונים לקשר, בעיקרו בין ישובים, בפעולות ה"הגנה", במסעות הפלמ"ח ועד לשימוש מבצעי במלחמת העצמאות ובראשית צה"ל.
שימוש נפוץ ביותר, נעשה במהלך מלחמת העצמאות בשיירת יחיעם המפורסמת.
לשיירת היו 14 יונים מאולפות שמצאו את מותן ביחד עם ארבעים ושבעה חללי השיירה בצומת כברי בעת עלייתם לקיבוץ הנצור ב-27 למרץ 1948.
לקשר, בעיקרו בין ישובים, בפעולות ה"הגנה", במסעות הפלמ"ח ועד לשימוש מבצעי במלחמת העצמאות ובראשית צה"ל.
שימוש נפוץ ביותר, נעשה במהלך מלחמת העצמאות בשיירת יחיעם המפורסמת.
לשיירת היו 14 יונים מאולפות שמצאו את מותן ביחד עם ארבעים ושבעה חללי השיירה בצומת כברי בעת עלייתם לקיבוץ הנצור ב-27 למרץ 1948.
ב-12 במרץ 1948, ביום הקרב האחרון לפני נפילת גוש עציון, נשלחו מהגוש הנצור שתי יונים.
אלו, הביאו פרטים על התקפת טנקים כבדה על יישובי הגוש ובקשה לסיוע אווירי.
ב-14 במאי 1948, שוגרה יונה מעטרות הנצורה, ולמרות הגשם והסערה הגדולה שהתחוללה באותו יום, הגיעה לירושלים תוך 14 דקות בלבד והביאה ידיעה חשובה כי לרגל תקלה נשאר היישוב ללא קשר אלחוטי.
ב-16 למאי 1948, שוגרה יונה מנווה יעקב לירושלים עם בקשה לפנותם כי לא יחזיקו מעמד עד הבוקר.
הידיעה הגיעה, וכבר באותו הלילה נסוגו אנשי עטרות ונווה יעקב לעבר הר הצופים.

אברהם עץ הדר (1910-1996), אבי היונאות בא"י

עם הקמת צה"ל וחיל הקשר, ב-1948,
הוקמה יחידת היונאים של חיל הקשר שכללה כ-800 יונים. היחידה שכנה במטה חיל הקשר בת"א (כיום הקרייה), ובמרץ 1949 הועברה לבה"ד 7 ("גבעת אלחוט" דאז). במסגרת הקמת היחידה נקבעו תקנים שונים, דרכי טיפול ביונים, תורת הפעלה, ספרות מקצועית, אימונים ושגרה. בין סיסמאות היחידה היו: "תודה ליונה, ידידה נאמנה", "היונה בעלת ברית, אמיצה וחברית" ועוד ועוד סיסמאות המשבחות את יעילותה, מסירותה של היונה ותכונותיה. שימוש נרחב בקשר יונים נעשה הן באימונים והן במבצעים.
קשר היונים אף זכה לכיסוי תקשורתי בשבועון ה"מחנה" שבא לידי ביטוי בתרגיל הצה"לי הדו צדדי הגדול הראשון, תרגיל "צמד" (1951).
בשנת 1953 גדל מספר היונים ל-1000 במספר.
השובך המרכזי היה בבה"ד 7 ושובכים נוספים היו בירושלים, נצרת, באר שבע, בערים נוספות וביחידות צה"ל השונות ביניהם גדוד 890.
במבצע "חורב" היוו יחידות היונאים תרומה משמעותית למהלך הלחימה כאשר הן מרוחקות מהפיקוד העליון.
במבצע "קדש" שנערך באוקטובר 1956 נעשה שימוש ביוני דואר ע"י צנחנים.

מורשת חיל הקשר
ו ה ת ק ש ו ב

5

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

היכן הכל התחיל..

יוניי דואר במאה העשרים, ב"הלנה"
בצה"ל ובחיל הקשר

אלו, צנחו כאשר סל נשיאה קשור לחגורתם ובתוכו היונים, ועם הגעתם לקרקע שוחררו היונים מאותו הסל. ככל שהתפתח חיל הקשר, והתפתחו אמצעי קשר חדישים ומשוכללים יותר כך חלה ירידה משמעותית בשימוש ביוני הדואר עד שבסוף שנות החמישים נפסקה פעילות יחידת היונאים באופן סופי והיא פורקה.
עם חיסול היחידה הוקמה בבה"ד 7 אנדרטה ליונה אלמונית, שנגלתה לעיניי כל הבאים לבסיס.
אולם, בעת הרחבת הבסיס, כנראה שהדחפורים עלו על אותה האנדרטה והביאו להיעלמותו ולהריסתו של שריד מורשתי זה.
במהלך שנת 2012, נערכו ניסיונות במטרה לשחזר את האנדרטה שצלחו בסופו של דבר, ובמסגרת ערב הוקרה למפקדי בה"ד 7 לדורותיהם, נערך טקס הסרת הלוט לאנדרטה שהוקמה מחדש בבה"ד 7.

שובך נישא ליוני דואר

אנדרטת היונה האלמונית בבה"ד 7

מורשת חיל הקשר והתקשוב

6

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

איש החודש

אל"ם אריאל עמיעד ז"ל- הקשר"ר השלישי בצה"ל

אל"ם אריאל עמיעד, קצין הקשר הראשי השלישי בצה"ל, נולד ב9.8.1924 למשפחת קלינבר בבן שמן.
סבו מצד אמו שרה, מרדכי פרידמן, היה ממייסדי כפר האיכרים בן שמן ואביו, יוסף, היה ממניחי היסוד לענף החקלאות המתקדמת בארץ ישראל.
בהיותו בן 13 הצטרף לארגון ה"הגנה" בעוד הוא לומד בתיכון בגימנסיה הריאלית בלפור.
בגיל 17, התנדב לצבא הבריטי, נשלח למצרים ושירת באבטחת מתקני נפט.
עם הקמת הבריגדה היהודית הצטרף לשירותה ולחם עמה באירופה.
בין היתר, סייע אריאל בהברחת ניצולי שואה לא"י.
ביוני 1946, חזר ארצה.
באותה תקופה נהרג אחיו עמיחי במהלך פעולת פיצוץ גשר א-זיב, בעקבות מותו הוא ובני משפחתו שינו את שם משפחתם לעמיעד.
אריאל השתתף במלחמת העצמאות ושימש כקצין קשר בירושלים ובגוש עציון בחטיבת עציוני.
בנוסף, השתתף בקרבות פריצת הדרך לירושלים ובהמשך, כקצין קשר של חזית הדרום.
אריאל היה ממקימי מערך ההדרכה של שירות הקשר יחד עם יהושע מקובר ונתן קפלן ועמד בראש בית הספר הראשון לקשר.
הוא החל ללמוד באוניברסיטה העברית וסיים כבוגר הפקולטה לחקלאות.
עם שחרורו ב1951, נסע לארה"ב ללימודי כלכלה חקלאית ומנהל ציבורי באוניברסיטת קורנל, עבד בארה"ב כעחר מחקר בחוות ניסיונות חקלאית.
בשובו ארצה, גויס לצה"ל ולחיל הקשר ע"י הרמטכ"ל דאז משה דיין לשמש כקצין קשר ראשי והחליף את יצחק אלמוג בתפקיד.
עמיעד קידם את חיל הקשר מבחינה טכנולוגית, ובאותה העת נקבעה סיסמת החיל " המברק עבור יעבור".

ביומה הראשון של מלחמת סיני, יצא לארצות הברית, ערב המלחמה, לרכוש מכשירי קשר חדשים ולאחר המלחמה נעשה המעבר למכשיר תג"ם החדש, והוכנסו מכשירי חד – פס ומכשירי טלפרינטר לעוצבות השדה.
ב-1957, מונה לעמוד בראש "ועדת עמיעד", ועדת חקירה משותפת לצה"ל ולמוסד במטה לברר האם אברי אלעד, "האדם השלישי" בפרשת עסק הביש, היה זה שהסגיר את רשת אמ"ן לידי כוחות הביטחון המצריים.
לאחר שחרורו מצה"ל ב-1958, שימש סגן מנהל מחלקת תכנון ומקצועות הדרכה וייעוץ במחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית.
בתחילת 1960 הקים את מנהל ההדרכה של משרד החקלאות ועמד בראשה במשך שנתיים.
בין היתר, במהלך שנתיים אלו, הקים 13 לשכות הדרכה ברחבי הארץ ויאחד את רשתות ההדרכה של המשרד עם אלו של הסוכנות.
ב-1961 מונה למנכ"ל משרד החקלאות, הצעיר במנהלי המשרדים מאז קום המדינה.
בעת שכיהן בתפקיד, עודד את הייצוא החקלאי, שימש כיו"ר תה"ל, הרשות לפיתוח החולה, וכיו"ר אגרקסקו העוסקת בייצוא תוצרת חקלאית מישראל.
בנוסף, השקיע במחקר ופיתוח, יזם את "חקלאות הניילון" (=כיסוי הגידולים ביריעות לשם הגנה מפגעי מזג האוויר), סלסילות פלסטיק לתות שדה, שנתנו עדיפות לפרי הישראלי באירופה ואת "האשראי המודרך", שהסדיר יחסי אמון בין החקלאים, הבנקים והממשלה.
לאחר מלחמת ששת הימים קידם תוכנית לעידוד החקלאות ביהודה ושומרון.

מורשת חיל הקשר והתקשוב

7

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

איש המודיעין

בספטמבר 1969 התפטר מתפקידו בשל התמודדתו לבחירות עיריית ת"א, והחל לשמש כסגן ראש העירייה וממלא מקומו וכאחראי על אגף התברואה, אולם פרש לאחר חילוקי דעות עם ראש העיר דאז, יהושע רבינוביץ'.
בפברואר 1974 מונה למנכ"ל משרד החשמל, תפקיד בו כיהן עד 1980.
באותה העת, היה עליו להתמודד עם השלכותיה הרבות של מלחמת יום כיפור ועם משבר האנרגיה העולמית שבא בעקבותיה.
בנוסף, הנהיג את התקנת טורבינות הגז לייצור חשמל בשעות השיא ואת הקמת תחנת הכוח הפחמית בחדרה, הראשונה בישראל, שעם השלמתה הגדילה את כושר ייצור החשמל של המדינה בכ-60%.
לאחר מכן, כיהן כיו"ר המרכז הישראלי לניהול, שימש כנציג היישובים היהודים ברמת הגולן ועסק בפיתוח תשתיות.
אריאל עמיעד נפטר בשנת 2005, בן 81 בפטירתו, היה נשוי לרינה ואב לשלושה ילדים.

אל"ם אריאל עמיעד ז"ל

מורשת חיל הקשר והתקשוב

8

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

"עיטור הקרב"

"עיטור הקרב" למפקדת רות מוריץ-

רות מוריץ, בת למרים ויצחק, נולדה ב- 29.1.1930 במלבורן שבאוסטרליה.
הוריים, יצחק ומרים, היו חניכי בתי ספר עבריים בארץ ישראל.
בשנת 1934 עלתה עם הוריה ארצה, למדה בגן, בבית הספר העממי "גאולה ובגימנסיה "שלוה" והייתה תלמידה טובה.
בין היתר, בנערותה השתתפה בקורס למדריכות חג"ם (חינוך גופני מורחב) בכפר ויתקין, לאחריו הצטרפה לארגון האצ"ל, עברה את כל שלבי השירות עד לסיום קורס המפקדות וקיבלה את הכינוי "המפקדת דבורה".
בדצמבר 1947, לאחר סיום לימודיה בגימנסיה "שלווה", עמדה להתקבל כתלמידה לאוניברסיטת מלבורן והתכוננה לנסוע לשם, אולם, משנתקבלה החלטת האו"ם - "בלייק - סאכסס" והחלו הקרבות בארץ, ויתרה על הנסיעה ונכנסה לשירות.
רות השתתפה במערכת כוחות אצ"ל על הכפר יהודיה ושם נפלה ב-10.6.1948.
מוריץ הועברה למנוחות עם יתר חללי הקרב על יהודיה לבית הקברות הצבאי בקריית שאול ב-4.6.1952.
על השתתפותה בפעולות ובקרבות לשחרור האומה קיבלה רות מוריץ את "אות הקרב".

רות מוריץ ז"ל

עיטור הקרב

מורשת חיל הקשר והתקשוב

9

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב מרץ 2015

"סיפור הקרב"

תיאור המעשה :

כאשר תקפו כוחות הלגיון הערבי את הכפר יהודיה, שנכבש על-ידי אנשי אצ"ל, נמצאה רות ליד מרכזיית הטלפון וקיימה את הקשר בין המטה ובין העמדות הקיצוניות. אחרי מאמצים נואשים להדוף את השריון הכבד ואת חיל הרגלים הרב, ניתן אות הנסיגה. גם רות עמדה לסגת במכונית עם חבריה, אולם בשמעה כי אחת מחניכותיה, מרים אהרוני, נשארה בעמדת חצפית במרום המסגד, פנתה בריצה לעברה כדי להצילה. היא לא שעתה לדברי חבריה, שניסו לעכבה והיא נעלמה מעיניהם.

קבוצה קטנה זו של חיילים יגעים ונואשים לחמה בחירוף נפש נגד כוחות מכריעים ביתרונם. בקרב מר פנים אל פנים נפלו כולם, בזה אחר זה רק שתי הנערות נשארו על ראש המגדל. לא היו להן אקדחים גם לא סכינים. הן ידעו היטב אילו זוועות צפויות להן אם תיפולנה חיים בידי הערבים. אשר על-כן שמו קץ לחייהן על-ידי קפיצה מראש המגדל.

רק כעבור ארבע שנים נאספו עצמותיה וביום י"א באייר תש"ב (6.5.52) הובאו למנוחות בקבר אחים בקרית שאול.